Apotekerkattost - Malva sylvestris

Apotekerkattost - Malva sylvestris

Plante:

Toårig eller flerårig, hårete urt som kan bli opp til ca. 1 m høy, men som ofte har krypende stengler. Bladene er nyre- til rundt hjerteformede med 3-7 runde, tannete avsnitt. Blomstene, som kommer to eller flere fra bladhjørnene, er fiolettrosa med mørkere årer. Blomstene blir 2-5 cm brede, og kronbladene er 3-4 ganger lengre enn begeret. Frukten er som en ring som sprekker opp i mange delfrukter (smånøtter), og ser ut som en ost.

Bruk:

Folia Malvae: Malvablad / Flores Malvae: Malvablomster / Herba Malvae: Malvaurt. Drogene er uten lukt og har en slimaktig smak. Man samler inn unge, store blad med skaft som ikke er angrepet av rustsopp, eller hele den blomstrende planten. Apotekerkattost er i Norge klassifisert som handelsvare. Som middel mot hoste var kattost offisinell i Norge fram til 1939. Apotekerkattost er i Norge klassifisert som handelsvare.

Virkning:

Apotekerkattost er primært en slimdroge. Den er mykgjørende, svakt astringerende, bakteriedrepende, betennelseshemmende, beroligende, slimløsende, hostestillende, avførende, fordøyelsesbefordrende og melkestimulerende.

Hjelper mot:

Astma, bronkitt, hoste, heshet, halsinfeksjoner, emfysem og slim i lungene. Dessuten ved sår eller betennelser i slimhinnene i munnhulen, halsen, magesekk og tarmer. Også ved magekatarr og forstoppelse. Kan være virksom ved gallestein, nyrestein, nyrebetennelse, hodepine, tannverk og søvnløshet. Utvortes brukes urten ved sår, byller, furunkler, hudutslett, kviser og hevelser.

Generelt:

Navnet kattost kommer sannsynligvis fra det tyske ordet katzenkäse, som betyr "kattens ost". Dette navnet refererer til de delfruktene som likner små oster, men ettersom de ikke er ekte oster, har planten fått det litt nedsettende forleddet "katt". Det botaniske navnet Malva stammer fra det greske ordet malaxos, som betyr slimete eller å mykgjøre.

© Viten.org

Flere typer kattost ble trolig brakt til Norge av munkene i middelalderen, og siden den gang har de blitt dyrket både som prydplante og medisin helt frem til 1800-tallet. På lik linje med legestokkrose (Althaea officinalis) var apotekerkattost en vanlig plante i gammelmedisinen. Romerne brukte den også som en smakfull grønnsak. Dette er tydeliggjort i flere norrøne urtebøker fra middelalderen. Henrik Harpestreng anbefalte for eksempel å spise kattost på samme måte som kål for å lindre forstoppelse. Planten ble også ansett som nyttig for blæresykdommer og til å helbrede sår, byller, utslett og insektstikk. Ved tannverk var det vanlig å legge knust rot på tannen, og en blanding med eddik skulle ifølge tradisjonen hindre at tennene løsnet.

Apotekerkattost har en beroligende effekt på slimhinnene i øvre luftveier, munn og svelg. Den inneholder mye slimstoffer som kan dekke over betent vev og gi beskyttelse. Hvis du lager te av ren apotekerkattost, vil du merke dens helbredende effekt i munn og svelg. Planten er super til hjelp ved hoste, strupekatarr og heshet. Om du har overanstrengt stemmebåndene og blitt hes, kan kattost-te gjøre underverker. For å bevare de legende egenskapene til slimstoffene i tean, bør du la blader og blomster trekke i lunkent vann over natten i stedet for å bruke kokende vann. Malvablomster er ofte med i teblandinger mot hoste, og ekstrakter av apotekerkattost finner vi også i mange former for drops som lindrer sår hals og hoste.

Te laget av apotekerkattost er også effektiv mot betennelser i mage- og tarmslimhinnene. I gamle dager var det vanlig å lage grøt på denne planten ved fordøyelsesproblemer. Når bladene kokes, danner de en slimete substans som kan hjelpe mot en treg mage.

Dessuten har man brukt de kokte bladene på sår og byller som ikke ville gro, fordi urten både mykgjør og strammer opp. Kaldvannsuttrekk av kattost har vært brukt utvendig på samme måte som legestokkrose, for eksempel som gurglevann, omslag eller vask ved hudutslett, eksem, kviser og hevelser. Apotekerkattost kan også være et godt valg i ansiktsvann for sensitiv hud. Et omslag med en sterk infusjon av kattost kan hjelpe med å trekke ut giftstoffer og lindre insektstikk. Hvis du tilsetter avkok av hele planten i badevannet, kan det gi smertelindring og krampeløsende effekt, spesielt ved plager med blære og livmor, samt ved galle- og nyrestein.

Apotekerkattost er faktisk også spiselig! Tidligere var det ikke uvanlig at små jenter trådde de små, ostelignende fruktene på snorer og hadde dem som smykke rundt halsen. Mens de fortsatt var grønne og saftige, kunne de spises, og da hadde man alltid en liten snacks med seg. Frøene smaker nesten som unge hasselnøtter og passer godt i grønne salater. Selv om kattost har blitt glemt av mange som en kjøkkenurt, kan både blader, blomster og grønne frukter definitivt ta plass på middagsbordet.

Fra stilker og greiner som tørkes og bløtes opp igjen, kan man lage tråder, omtrent som med lin. Disse kan brukes til tauverk og annet. Roten har en lett søt smak og ble tidligere brukt som et naturlig tannpussemiddel. Barn kunne tygge på roten for å lindre plager ved tannfrembrudd. Dessuten sies det at te laget av kattost kan øke melkeproduksjonen hos ammende kvinner.

I dag brukes det for farmasøytiske formål først og fremst dra med det dyrkede mauretanske kattosten (Malva sylvestris ssp. mauritania), som inneholder en ekstra høy mengde slim.

Andre navn:

- Malvaceae - Kattostfamilien
- Latin: Malva sylvestris
- Engelsk: Mallow

© Viten.org

- Norsk: Apotekerkattost
- Svensk: Rödmalva
- Dansk: Katost
- Tysk: Malve

© Viten.org